

Een invloedrijke Nederlandse defensie-industrie in Europese context

Position paper TNO voor het rondetafelgesprek over innovatie in de Nederlandse defensie-industrie, op 16 januari 2025

Inleiding

Door de geopolitieke ontwikkelingen en jarenlange afbouw is een snelle versterking van de Nederlandse en Europese defensie-industrie noodzakelijk. De afhankelijkheid van Nederland en Europa van niet-Europese industrie is te groot en te veel materieel wordt buiten Europa aangeschaft. Naast negatieve economische effecten betekent dit een ongewenste afhankelijkheid van buitenlandse leveranciers voor onze strijdkrachten in het geval van een gewapend conflict. De Europese defensie-industrie is teveel langs nationale lijnen georganiseerd en daarmee onvoldoende competitief en innovatief. De Europese Defensie Industrie Strategie (EDIS), die eerder dit jaar is gepubliceerd, richt zich op een grotere, betere en meer gezamenlijke Europese defensie-industrie. Het rapport van Draghi over *European Competitiveness* roept op tot vergelijkbare maatregelen. De uitdaging voor Nederland is om de eigen defensie-industrie zo te ontwikkelen en te positioneren dat zij een invloedrijke functie krijgt in de beoogde Europese context.

De significante verhoging van defensiebudgetten in Europa biedt de Nederlandse maakindustrie veel kansen. De levering van militaire goederen aan Oekraïne gaat nu vaak ten koste van Nederlandse voorraden aan militaire middelen. Groei van de Nederlandse militaire productiecapaciteit en een groter aandeel in de Europese defensiemarkt kunnen dit ruimschoots compenseren en ons minder kwetsbaar maken.

Oproep aan de Tweede Kamer

De in de Europese Defensie Industrie Strategie voorziene ontwikkeling van de Europese defensie-industrie biedt kansen voor Nederland. Nu is het moment om een plek te bemachtigen in de waardeketen van militaire systemen van de toekomst. De oproep van TNO is daarom:

- 1) Geef inhoud en focus aan overheidsinvesteringen door die te richten op een beperkt aantal specifieke technologieën en militaire systemen die bijdragen aan het vergroten van de Nederlandse en Europese strategische autonomie.
- 2) Verkrijg invloed (*strategic leverage*) door gericht bedrijven te steunen die een cruciale positie kunnen bekleden in de waardeketen van toekomstige militaire systemen.
- 3) Zorg voor integraal beleid t.a.v. de ontwikkeling van de Nederlandse Defensie- en Veiligheidsindustrie.

Onderbouwing

- 1) Geef inhoud en focus aan overheidsinvesteringen door die te richten op een beperkt aantal specifieke technologieën en bedrijven.

Nederland heeft een sterke industriële basis in een aantal sectoren die van belang zijn voor de (toekomstige) Defensie industrie, zoals bijvoorbeeld de high-tech maakindustrie. Daarnaast beoogt Nederland met de Nationale Technologie Strategie een sterke positie te ontwikkelen met betrekking tot opkomende technologieën. Om deze technologie - en gerelateerde industrie - te richten op militaire

systemen zijn forse investeringen nodig. Andere landen zitten immers niet stil en investeren in dezelfde technologieën. Nederland moet langjarig en substantieel investeren in een klein aantal specifieke technologieën en bedrijven om een significante positie te verwerven in de waardeketen van militaire systemen van de (nabije) toekomst. Dat vergt nauwe focus op basis van goed onderbouwde én snel te maken keuzes. Met vijf focusgebieden (de NLD-gebieden) heeft Defensie al richting gegeven maar verdere afbakening is met enige spoed nodig. TNO stelt voor zoveel mogelijk gebruik te maken van huidige sterktes door nader te focussen op enkele gebieden in onderstaande lijst:

- Slimme materialen: grondstoffen voor munitie
- Space technologie: optische communicatie netwerken inclusief satellieten.
- Intelligente (onbemande) systemen: sensortechnologie (incl. software), technologie om GPS-onafhankelijk te navigeren, intelligentie voor samenwerkende drones
- Sensoren: radar
- Quantumtechnologie: encryptie en sensoren

Naast deze afbakening van de vijf focusgebieden biedt de semicon-industrie een kans met specifieke chips voor militaire toepassingen en kan Nederland – met kennis van optische systemen en geavanceerde machinebouw – een belangrijke positie te verkrijgen in de ontwikkeling en productie van nieuwe, preciezere munitie- en wapensystemen (zoals *high-energy* (laser) wapens).

2) Verkrijg invloed (*strategic leverage*) door gericht bedrijven te steunen die een cruciale positie kunnen bekleden in de waardeketen van toekomstige militaire systemen.

Om de investeringen succesvol te laten zijn is het randvoorwaardelijk dat de overheid (lees: het Ministerie van Defensie) de ontwikkelde producten zelf aanschaft en actief helpt positioneren in de internationale markt. Een forse investering in technologie ontwikkeling is niet genoeg om een positie in de toekomstige Europese defensie-industrie te verkrijgen. Afstemming tussen overheden over welke landen en partijen welke bijdrage leveren in gezamenlijk ontwikkelde en geproduceerde systemen is cruciaal. Daarnaast kan Nederland maatregelen nemen om bedrijven te steunen door bijvoorbeeld publiek-private samenwerkingen te stimuleren en Nederlandse kennis en technologie verplicht te stellen bij de inkoop van defensiematerieel door NL (*launching customer*). Ook kan Nederland gericht kiezen voor partijen om een Nederlandse defensie-industrie mee op te bouwen. Gerichte keuzes belemmeren wellicht de marktwerking maar zorgen voor de broodnodige versnelling van de opbouw van de Nederlandse defensie-industrie.

3) Zorg voor integraal beleid voor de ontwikkeling van de Nederlandse Defensie- en Veiligheidsindustrie.

De afgelopen jaren zijn extra investeringen gedaan (of aangekondigd) en zijn verschillende instrumenten gebruikt en ontwikkeld om de Nederlandse defensie-industrie te stimuleren. Veel instrumenten hebben een eigen doel en afwegingskader. Hierdoor ontstaat niet natuurlijkerwijs een lijn in de keten van onderzoek-, technologieontwikkeling, industrieontwikkeling en de aanschaf van materieel (bijv. als *launching customer*). Om het hele instrumentarium in te zetten voor substantiële en gefocuste investeringen en het versterken van het Nederlandse ecosysteem is integraal beleid nodig. Dit kan door de focusgebieden centraal te stellen in alle afwegingskaders of door het instrumentarium te vereenvoudigen.

Contactpersoon: Tim Kreuk, manager Public Affairs (tim.kreuk@tno.nl)